

Παναγιωτίδης Μιχαήλ

Ανθρωπογεωγραφία του αναπτυσσόμενου κόσμου

**Ένοπλα κινήματα στη Λατινική Αμερική και ομοιότητές τους με αντίστοιχα κινήματα στη Μέση Ανατολή.
Θεολογία της απελευθέρωσης και Πολιτικό Ισλάμ: όψεις του ίδιου νομίσματος;**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος πρώτο: Ένοπλα κινήματα στη Λατινική Αμερική, σ.2

Η Θεολογία της απελευθέρωσης, σ.6

Μέρος δεύτερο: Ένοπλα κινήματα στη Μέση Ανατολή, σ.10

Πολιτικό ισλάμ και πανισλαμισμός σ.11

Πολιτικο-στρατιωτικές οργανώσεις στη Μέση Ανατολή, σ.13

Μέρος τρίτο: Ομοιότητες κινήματων της Λατινικής Αμερικής με αντίστοιχα κινήματα στη Μέση Ανατολή, σ 22

Μέρος τέταρτο: Θεολογία της απελευθέρωσης και πολιτικό Ισλάμ: όψεις του ίδιου νομίσματος; σ.23

Ένοπλα κινήματα στη Λατινική Αμερική

Η Λατινική Αμερική, έχει έκταση περίπου 21.069.500 τ.χλμ., που αντιστοιχεί σε ποσοστό στο 14% της συνολικής επιφάνειας (ξηράς) της Γης. Το 2008 ο συνολικός πληθυσμός της υπολογίζονταν περίπου στα 570 εκατομμύρια με κυρίαρχες (επίσημες) γλώσσες τις λατινογενείς: ισπανική, πορτογαλική και γαλλική.

Η Λατινική Αμερική αποτελεί ένα κράμα φυλών και πολιτισμών. Παρά ταύτα τρεις είναι οι βασικές φυλές, οι γηγενείς, οι Ευρωπαίοι, αρχικά Ίβηρες, και οι μεταφερθέντες από την Αφρική νέγροι.

Η ιστορία της Λατινικής Αμερικής είναι γεμάτη ρήξεις.

Οι λατινοαμερικανικές χώρες έχουν εγγενείς διαφορές αλλά και πολλές ομοιότητες που πηγάζουν από το κοινό αποικιακό παρελθόν τους.

Κύριο χαρακτηριστικό στη Λατινική Αμερική εξαρχής ήταν και είναι οι επαναστάσεις αντεπαναστάσεις και τα πραξικοπήματα.

Αιτία αυτών ήταν αφενός το αποικιακό σύστημα διοίκησης που εφαρμόσθηκε επί αιώνες.

Στην πλούσια και πολυτάραχη Ιστορία της, η Λατινική Αμερική αποτέλεσε, ήδη από τα απελευθερωτικά κινήματα του 18ου αιώνα, ένα γόνιμο περιβάλλον επαναστατικών κινήματων που αντιμάχονταν, την κυριαρχία και επεμβατικότητα στην αρχή της

Ισπανίας, μετέπειτα των ΗΠΑ καθώς και τα σκληρά απολυταρχικά και στρατιωτικά καθεστώτα που επιβλήθηκαν στην πλειονότητα των κρατών της ηπείρου.

Μέσα σε ένα έντονα συγκρουσιακό πλαίσιο και με τις αδυναμίες που παρατηρήθηκαν στην άσκηση διακυβέρνησης, η δομική φτώχεια αποτελούσε και συνεχίζει να αποτελεί σημείο αναφοράς.

Στη Λατινική Αμερική τα πραξικοπήματα με τη στήριξη των ΗΠΑ καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του χάρτη:

Τη δεκαετία του '50 την Αϊτή, την Κούβα, την Παραγουάη, τη Νικαράγουα και τη Γουατεμάλα. Τη δεκαετία του '60 τη Βραζιλία, τον Άγιο Δομίνικο, την Αργεντινή. Και τη δεκαετία του '70 την Ουρουγουάη, τη Χιλή και πάλι την Αργεντινή (De Santis 1973).

Χαρακτηριστικοί σταθμοί της ιστορικής διαδρομής της Λ.Α. μπορούν να θεωρηθούν:

- Τα επαναστατικά κινήματα και η δύσκολη φάση της **συγκρότησης των εθνικών κρατών**.
- Ο φιλόδοξος εκσυγχρονισμός των νέων κρατών με τις αντιφάσεις και τα όριά του.
- Η δυναμική είσοδος πλατιών κοινωνικών στρωμάτων στην πολιτική ζωή στις αρχές του 20ού αιώνα και **το φαινόμενο του λαϊκισμού**.
- Τα **αναπτυξιακά πειράματα** μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο.
- Η επαναστατική έκρηξη με αφορμή την Κουβανική Επανάσταση και ο **παρεμβατισμός** των ΗΠΑ.
- Η **βία της κρατικής τρομοκρατίας** και η δύσκολη μετάβαση στη δημοκρατική ομαλότητα.
- Ο **νεοφιλελευθερισμός** της δεκαετίας του 1990.
- Η νέα πολιτική και οικονομική τάξη, σε αναζήτηση μιας ουσιαστικής αποαποικιοποίησης.

Το **αντάρτικο** γνώρισε ιδιαίτερη απήχηση σε αρκετές χώρες της Νοτίου Αμερικής με διάφορες μορφές, ιδεολογίες και πρακτικές.

Το πέρασμα στην ένοπλη δράση καθορίζεται από τη δυναμική της πολιτικής σύγκρουσης, από το γεγονός ότι η διάχυτη **κοινωνική βία** δεν διαχωρίζεται ριζικά από την πολιτική.

Στην Κολομβία, μεταξύ 1948 και 1958, ένας αιματηρός εμφύλιος ("La Violencia") κοστίζει πάνω από 200.000 ζωές. Οι αγροτικές κοινότητες εκπαιδεύονται στον ένοπλο αγώνα, χρησιμοποιούν όμως παράλληλα τις δυνατότητες του πολιτικού

αγώνα, χωρίς να αναλαμβάνουν στρατιωτική πρωτοβουλία: αυτή είναι η τακτική της «αυτοάμυνας».

Ο Γάλλος φιλόσοφος Ρεζίς Ντεμπρέ θεωρητικοποιεί το παράδειγμα της Κολομβίας και υποστηρίζει «το τέλος μιας εποχής: αυτής της ‘σχετικής ισορροπίας’ των τάξεων και την αρχή μιας καινούριας, αυτής του ολικού πολέμου των τάξεων, που αποκλείει τις συμβιβαστικές λύσεις και τους επιμερισμούς της εξουσίας» (Debrais 1967: 23). Εκτιμά ότι το αντάρτικο πόλης, «μπορεί να αποτελέσει τον αρχικό πυρήνα του λαϊκού στρατού» και ότι το πολιτικό κόμμα θα αναδυθεί από το αντάρτικο, όχι το αντίστροφο.

Πριν το '68, Λατινική Αμερική και Ευρώπη εμπνέονται από την Κούβα. Η νίκη της επανάστασης και το «φοκίσμο» (ο ανταρτοπόλεμος στην ύπαιθρο σε πολλαπλές εστίες εξέγερσης) εκπροσωπεί την κυρίαρχη άποψη.

Βασικό έδαφος του ένοπλου αγώνα στην υπανάπτυκτη Αμερική πρέπει να είναι η ύπαιθρος (Γκουεβέρα 1977/1960: 37).

Η ταύτιση του ανταρτοπόλεμου με την ύπαιθρο σύντομα αναθεωρείται.

Στα 1969, ο Βραζιλιάνος Κάρλος Μαριγκέλα, ιδρυτής του αντιδικτατορικού αντάρτικου πόλης «Δράση Εθνικής Απελευθέρωσης», βλέπει ως χώρο του αντάρτη τις μεγάλες βραζιλιάνικες πόλεις.

Το κρίσιμο, λοιπόν, είναι ο ανταρτοπόλεμος να «υπολογίζει στην ολοκληρωτική υποστήριξη του τοπικού πληθυσμού, αυτός είναι όρος ‘εκ των ων ουκ άνευ’» (ό.π.: 40).

Είναι αυτή η διάσταση που υποτιμούσαν οι ένοπλες οργανώσεις στην Ευρώπη.

Κυριότερα ένοπλα κινήματα στη Λατινική Αμερική υπήρξαν:

- Οι Επαναστατικές Ένοπλες Δυνάμεις **Κολομβίας** (1) - Λαϊκός Στρατός (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo*).
- Το Μέτωπο Εθνικής Απελευθέρωσης Φαραμπούντο Μαρτί (*Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional, FMLN*), στο **Ελ Σαλβαδόρ** (2).
- Οι Τουπαμάρος στην **Ουρουγουάη** (3), γνωστοί ως MLN (*Movimiento de Liberación Nacional*), ήτοι Κίνημα Εθνικής Απελευθέρωσης ή Εθνικό Απελευθερωτικό Κίνημα.
- Το Μέτωπο Εθνικής Απελευθέρωσης, Σαντινίστας (*Frente Sandinista de Liberación Nacional, FSLN*) στη **Νικαράγουα** (4).
- Το Κομμουνιστικό Κόμμα του **Περού** (5) (*Partido Comunista del Perú*), πιο γνωστό ως Φωτεινό Μονοπάτι (*Sendero Luminoso - Σεντέρο Λουμινόσο*).

- Ο στρατός των Ζαπατίστα για την Εθνική Απελευθέρωση (*Ejercito Zapatista de Liberación Nacional*, EZLN) στο **Μεξικό** (6).

- Μέχρι το Μάρτιο του 1970, πέντε κύριες ανταρτικές οργανώσεις στην **Αργεντινή** (7) οι "Μοντονέρος", οι "Ένοπλες Δυνάμεις των Περονιστών", οι "Ένοπλες Επαναστατικές Δυνάμεις" (περονιστές και καστρικοί), οι "Ένοπλες Απελευθερωτικές Δυνάμεις" (καστρικοί) και ο "Επαναστατικός Λαϊκός Στρατός" (περονιστές-τροτσκιστές).

Ιδιαίτερα δραστήριες στα βιομηχανικά κέντρα και τα εργατικά συνδικάτα, τα οποία κατατάσσονταν σε "αριστερά προσκείμενα στον Περόν" και "μετριοπαθή" διαφόρων αποχρώσεων. Ταυτόχρονα, άρχισε να ξεχωρίζει μία νέα μορφή πάλης, το "αντάρτικο των πόλεων".

Η κρίση που σοβούσε τα τελευταία χρόνια ξέσπασε το 1969. Στα τέλη της δεκαετίας του '60 και στις αρχές του '70, ένοπλες αριστερές ομάδες, όπως ο Επαναστατικός Λαϊκός Στρατός απήγαγαν και δολοφονούσαν πολίτες σχεδόν κάθε εβδομάδα.

- Στη **Γουατεμάλα** (8), στη δεκαετία του '70 γεννήθηκαν δύο νέοι στρατοί ανταρτών, Ο Στρατός των Φτωχών Ανταρτών (EGP) και η Οργάνωση των Λαών στα Όπλα (ORPA). Το 1982 τέσσερις ομάδες ανταρτών, οι EGP, ORPA, FAR και PGT, συγχωνεύτηκαν και δημιούργησαν την Εθνική Επαναστατική Ενότητα της Γουατεμάλας (URNG).

- Στην **Κούβα** (9) το 1956 μια ομάδα ανταρτών, αποτελούμενη κυρίως από νεαρούς ιδεολόγους σοσιαλιστές, περιλαμβανομένου του Φιδέλ Κάστρο αποβιβάστηκε από μια βάρκα ερχόμενη από το Μεξικό και επιχείρησε να ξεκινήσει κίνημα ένοπλης αντίστασης στα βουνά της Σιέρρα Μαέστρα.

Μέχρι το τέλος του 1958 οι αντάρτες κατάφεραν να βγουν από τη Σιέρρα Μαέστρα και να προκαλέσουν γενική εξέγερση.

Οι δυνάμεις του Κάστρο και του Ερνέστο Γκεβέρα μπήκαν στην πρωτεύουσα την 1η Ιανουαρίου 1959.

Η Θεολογία της απελευθέρωσης

Ο όρος *Θεολογία της Απελευθέρωσης* εισήχθη από τον Περουβιανό ιερέα και θεολόγο Γκουστάβο Γκουτιέρρες το 1971, ο οποίος έγραψε το ομώνυμο βιβλίο. Έχοντας πολιτικές προεκτάσεις, η Θεολογία της Απελευθέρωσης θεωρεί ότι η διδασκαλία του Ιησού Χριστού πρέπει να κινητοποιεί σε αγώνα για κοινωνική, οικονομική και πολιτική απελευθέρωση από την ανισότητα και την αδικία. Σημαντικές προσωπικότητες στο χώρο της Θεολογίας της Απελευθέρωσης υπήρξαν, ο Κολομβιανός ιερέας Καμίλο Τόρες που δολοφονήθηκε το 1966 από τον στρατό της Κολομβίας ενώ είχε ενταχθεί στο αντάρτικο του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού^[3] και ο αρχιεπίσκοπος του Ελ Σαλβαδόρ Όσκαρ Ρομέρο που δολοφονήθηκε το 1980 την ώρα της Θείας Λειτουργίας από ακροδεξιά παραστρατιωτική οργάνωση.

Το κίνημα του Χριστιανισμού της Απελευθέρωσης εμφανίζεται για πρώτη φορά στη Βραζιλία, όταν αρχίζει να διατυπώνεται μια ριζοσπαστική πρόταση στο όνομα του χριστιανισμού για τον μετασχηματισμό της Λατινικής Αμερικής.

Περιλαμβάνει κοινότητες βάσης, λαϊκές (αγροτικές, εργατικές, ιθαγενικές) θρησκευτικές ομάδες, κινήματα γειτονιάς και ακτημόνων κ.λπ.

Εκείνα τα χρόνια (αρχές της δεκαετίας του 1960), στη Λατινική Αμερική υπήρχαν κάποιες ιδιαίτερες συνθήκες που συνέβαλαν καθοριστικά στην ανάπτυξη του ρεύματος της Θεολογίας της Απελευθέρωσης.

Η όξυνση της φτώχειας, του αποκλεισμού και της εξαθλίωσης σε ολόκληρη την ήπειρο, από τη μια πλευρά, και η σκληρή καταστολή από τα καθεστώτα της εποχής, από την άλλη, οδηγούσαν σε αύξηση της ριζοσπαστικοποίησης, η οποία όμως δεν είχε διαύλους και δυνατότητες να εκφραστεί, καθώς η πλειονότητα των πολιτικών και κοινωνικών οργανώσεων ήταν στην παρανομία ή σε καθεστώς διώξεων. Επιπλέον, σημαντικός ήταν ο αντίκτυπος της Κουβανέζικης Επανάστασης και των αντάρτικων κινήματων. Όλα αυτά συνέκλιναν σε μια μεγάλη ριζοσπαστικοποίηση κοινωνικών στρωμάτων και στη διοχέτευση των διαμαρτυριών και εξεγέρσεων μέσω των εκκλησιαστικών κοινοτήτων βάσης. Στη Βραζιλία, η «Εκκλησία των φτωχών» φαίνεται στα μάτια της δικτατορίας ως ο βασικός της αντίπαλος.

Τον Αύγουστο του 1968 στη Σύνοδο των Επισκόπων της Λατινικής Αμερικής, στο Μεντεγίν της Κολομβίας, αναγνωρίζεται η νομιμότητα της εξέγερσης για την απελευθέρωση από κάθε είδους δουλεία και τονίζεται ο ρόλος των λαϊκών στην Εκκλησία.

Αν θέλαμε να επιλέξουμε ένα χαρακτηριστικό της Θεολογίας της Απελευθέρωσης, αυτό θα ήταν η ταξική επιλογή, η ταξική μεροληψία υπέρ των φτωχών. Η κρίσιμη διαφορά με τη φιλεύσπλαχνη φιλανθρωπία της επίσημης Εκκλησίας είναι ότι για τη Θεολογία της Απελευθέρωσης οι φτωχοί δεν νοούνται ως αντικείμενα (βοήθειας, συμπόνιας, ελεημοσύνης) αλλά ως δρώντα υποκείμενα της ιστορίας τους, ως δρώντα υποκείμενα της απελευθέρωσής τους.

Η Θεολογία της Απελευθέρωσης είναι ταυτόχρονα μια θρησκευτική, ηθική και κοινωνική διαμαρτυρία ενάντια στην αδικία και ένα κάλεσμα για ριζική κοινωνική αλλαγή. Υπήρξε μια αδυσώπητη πολιτικοκοινωνική και ηθική αμφισβήτηση του καπιταλισμού, χρησιμοποιώντας αφενός τα μαρξιστικά εργαλεία και αφετέρου μια νέα, ριζοσπαστική ανάγνωση της Βίβλου ως παραδείγματος του αγώνα για κοινωνική απελευθέρωση.

Ως εκ τούτου, για τους εκπροσώπους της καθεστηκυίας τάξης, κοινωνικοπολιτικής και εκκλησιαστικής, αποτέλεσε μια έμπρακτη αμφισβήτηση της εξουσίας τους.

Ο προβληματισμός θα μπορούσε να συνοψιστεί στη διαπίστωση του βραζιλιάνου καρδινάλιου Ελντέρ Καμάρα: «όσο έλεγα πως έπρεπε να βοηθάμε τους φτωχούς, με θεωρούσαν άγιο· όταν ρώτησα γιατί υπήρχαν τόσοι φτωχοί, με αντιμετώπισαν ως κομμουνιστή».

Παραπομπές

1. Επαναστατικές Ένοπλες Δυνάμεις Κολομβίας

[https://el.wikipedia.org/wiki/Επαναστατικές Ένοπλες Δυνάμεις Κολομβίας](https://el.wikipedia.org/wiki/Επαναστατικές_Ένοπλες_Δυνάμεις_Κολομβίας)

2. Μέτωπο Εθνικής Απελευθέρωσης Φαραμπούντο Μαρτί

[https://el.wikipedia.org/wiki/Μέτωπο Εθνικής Απελευθέρωσης Φαραμπούντο Μαρτί](https://el.wikipedia.org/wiki/Μέτωπο_Εθνικής_Απελευθέρωσης_Φαραμπούντο_Μαρτί)

3. Τουπαμάρος <https://el.wikipedia.org/wiki/Τουπαμάρος>

4. Σαντινίστας

<https://el.wikipedia.org/wiki/Σαντινίστας>

5. Φωτεινό Μονοπάτι

[https://el.wikipedia.org/wiki/Φωτεινό Μονοπάτι](https://el.wikipedia.org/wiki/Φωτεινό_Μονοπάτι)

6. Μεξικό

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CE%BA%CF%8C>

7. Αργεντινή

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%AE>

Montoneros και Περονισμός,

<https://thanpan.org/2008/04/19/montoneros-kai-peronismos/>

8. Γουατεμάλα

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%BF%CF%85%CE%B1%CF%84%CE%B5%CE%BC%CE%AC%CE%BB%CE%B1>

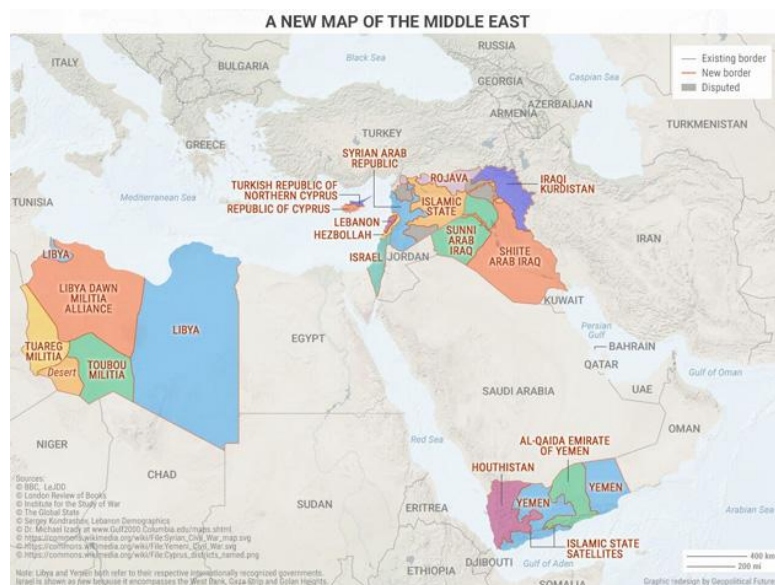
9.Κούβα,<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CF%8D%CE%B2%CE%B1>
1

Βιβλιογραφία

- Régis Debray, *Révolution dans la révolution ? Lutte armée et lutte politique en Amérique Latine*, paris, François Maspero, 1967
- Γκουεβέρα, Τσε (1977/1960), Άπαντα, Εκδόσεις Καρανάση
- Κωνσταντίνου Ζαφείρη, Η Λατινική Αμερική μεταξύ μύθου και πραγματικότητας,
<https://encuentro.gr/latiniki-ameriki-metaxy-mythou-ke-pragmatikotitas/>
- Συλλογή κειμένων, Οι Ρίζες του Ελευθεριακού Κινήματος στη Λατινική Αμερική, <https://www.provo.gr/eleftheriakos-rizes-latiniki-ameriki/>
- Μαρία Δαμηλάκου, Ιστορία της Λατινικής Αμερικής,
https://aiora.gr/damilakou_latin_america/?lang=el
- Αντάρτικο πόλεων, βουνών και διαφόρων αποχρώσεων,
<https://www.in.gr/2011/11/24/world/antartiko-polewn-boynwn-kai-diaforwn-apoxrwsewn/>
- Συμεωνίδης Νικόλαος, Επαναστατικά Κινήματα της Λατινικής Αμερικής μέσα από τα αρχεία της C.I.A, Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2018,
<http://ikee.lib.auth.gr/record/299742/files/GRI-2018-22542.pdf>
- Ε. Η. Hobsbawm, *Η εποχή των επαναστάσεων 1789- 1848*, Τα απελευθερωτικά κινήματα στη Λατινική Αμερική κατά τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα, Αθήνα,εκδ..ΜΙΕΤ, 2008
- Τα απελευθερωτικά κινήματα στη Λατινική Αμερική κατά τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα
<https://solidariagriega.wordpress.com/Τα-απελευθερωτικά-κινήματα-στη-Λατινική-Αμερική-κατά-τις-πρώτες-δεκαετίες-του-19ου-αιώνα>
- Μικαέλ Λεβί, Κώστα Αθανασίου, Η Θεολογία της Απελευθέρωσης στη Λατινική Αμερική,
<https://enthemata.wordpress.com/2013/07/14/lev-athan/>

- Η Θεολογία της Απελευθέρωσης ως ιδεολογία και ως κοινωνικό κίνημα
<https://tierralibertad.com/2018/02/01Θεολογία της Απελευθέρωσης>
- Θεολογία της Απελευθέρωσης, <https://el.wikipedia.org/wiki/Θεολογία της Απελευθέρωσης>
- Γκουστάβο Γκουτιέρες: «Στην πραγματικότητα δεν είμαστε υπέρ των φτωχών»
<https://marginalia.gr/arthro/stin-pragmatikotita-den-eimaste-yper-ton-ftochon/>
- Δημήτρης Α. Σωτηρόπουλος, Η Λατινική Αμερική, στο ' Ο ΤΡΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ' Δεκέμβριος 2005, Εκδ. ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ
- The World Factbook
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
- Latin American wars of independence,
https://en.wikipedia.org/wiki/Latin_American_wars_of_independence
- Λατινική Αμερική, <https://el.wikipedia.org/wiki/Λατινική Αμερική>,

Μέρος δεύτερο: Ένοπλα κινήματα στη Μέση Ανατολή

Η Μέση Ανατολή είναι γεωγραφικός όρος που αναφέρεται σε περιοχές της δυτικής Ασίας και της βόρειας Αφρικής. Τα όρια της Μέσης Ανατολής δεν είναι αυστηρώς καθορισμένα, διαφέρουν ανά ιστορική περίοδο και ποικίλουν ανάλογα την εθνολογική, πολιτισμική, ή γεωπολιτική σκοπιά. Κατά κανόνα όμως περικλείουν την αραβική χερσόνησο και χώρες γύρω από την Ερυθρά Θάλασσα και τον Περσικό Κόλπο.

Με τον όρο «Μέση Ανατολή», συνήθως, εννοούμε τα κράτη: Αίγυπτος, Παλαιστίνη, Ισραήλ, Ιορδανία, Λίβανος, Συρία, Κύπρος, Σαουδική Αραβία, Υεμένη, Ομάν, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Κατάρ, Μπαχρέιν, Κουβέιτ, Ιράκ και Ιράν.

Η θρησκευτική αναφορά ως αντίδραση στην αποικιοκρατία

Η σημαντικότερη πρόκληση που αντιμετώπισε ο σύγχρονος αραβο-μουσουλμανικός κόσμος υπήρξε αναμφίβολα η αποικιοκρατία. Η εποχή της ευρωπαϊκής αποικιακής διεξόδου στη Μέση Ανατολή θα μπορούσαμε να πούμε ότι ξεκινά με την εκστρατεία

του Ναπολέοντα στην Αίγυπτο το 1798–1801 και ακολουθούν η κατάκτηση της Αλγερίας το 1830, της Τυνησίας το 1882, της Αιγύπτου το 1882, του Σουδάν το 1889, της Λιβύης και του Μαρόκου το 1912.

Οι μουσουλμάνοι βλέπουν σαστισμένοι την τεράστια διαφορά ισχύος που έφτασε να τους χωρίζει από τις δυτικές δυνάμεις μέσα σε σχετικά λίγα χρόνια.

Θέτουν στους εαυτούς τους το ερώτημα «πώς μας ξεπέρασαν;» και αναζητούν τρόπους να αντιδράσουν στα νέα δεδομένα.

Πανισλαμισμός

Η πιο δυναμική αντίδραση απέναντι στην αποικιοκρατία εκφράστηκε από το πολιτικό ισλάμ και τον πανισλαμισμό.

Μέχρι και το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η Μ. Ανατολή αποτέλεσε πεδίο συγκρούσεων των αποικιακών συμφερόντων των ευρωπαϊκών δυνάμεων (Μ. Βρετανία, Γαλλία).

Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ούσες αποδυναμωμένες από την σύγκρουση δεν ήταν σε θέση να συνεχίσουν να διατηρούν τις αποικίες τους στην Μ. Ανατολή. Την ίδια στιγμή, οι αποικίες της Μ. Ανατολής ζητούσαν όλο και πιο έντονα την ανεξαρτησία τους από τις ευρωπαϊκές μητροπόλεις

Σε αυτό το πλαίσιο αναπτύχθηκε το πολιτικό Ισλάμ που υποστηρίζει την ένωση ή την συμμαχία των μουσουλμανικών κρατών εναντίον των ξένων ιδεών ή των ξένων προς το Ισλάμ λαών (π.χ. Ευρωπαίοι- αντιαποικιακός αγώνας).

Βασικό χαρακτηριστικό του πολιτικού Ισλάμ είναι ο πανισλαμισμός.

Κύριοι θεωρητικοί του πανισλαμισμού υπήρξαν ο Αφγανός **Τζαμάλ αλ-Ντιν αλ-Αφγάνι** (1) και ο Αιγύπτιος **Σαγίντ Κουτμπ** (2).

Ο Τζαμάλ αλ-Ντιν αλ-Αφγάνι θεωρούσε πως το βασικό πρόβλημα βρισκόταν στην έλλειψη ενότητας ανάμεσα στους μουσουλμάνους και αποκαλείται συχνά ο πατέρας του παν-ισλαμισμού.

Ο Σαγίντ Κουτμπ του οποίου τα γραπτά του είχαν ένα έντονα ριζοσπαστικό και επαναστατικό ύφος σε μια περίεργη ανάμειξη με θρησκευτικό φονταμενταλισμό, αρνείται να αναγνωρίσει οποιαδήποτε ανθρώπινη εξουσία ή νόμο άλλον από τον ιερό νόμο του Θεού.

Τα αραβικά καθεστώτα (όπως και τη σύγχρονη αραβική κοινωνία γενικά) δεν τα δέχεται ως γνήσια μουσουλμανικά και άρα τα θεωρεί εχθρούς.

Θεωρείται ο πατέρας του ισλαμικού φονταμενταλισμού που η πρώτη έκφρασή του ήταν στην Αίγυπτο.

Στα τέλη της δεκαετίας του '70 ιδρύθηκαν πολλές μικρές ισλαμιστικές οργανώσεις. Τα μέλη τους ήταν κυρίως νέοι από τα κατώτερα μεσαία στρώματα, όχι σπάνια με κάποιου είδους σπουδές, αλλά συνήθως άνεργοι ή υποαπασχολούμενοι.

Απογοητευμένοι από τη γενική κατάσταση, που κατά την άποψή τους δεν είχε καμία σχέση με τις διδασχές του Προφήτη, στράφηκαν στην αναζήτηση του «πραγματικού Ισλάμ».

Το αιγυπτιακό κράτος το έβλεπαν ως μη-μουσουλμανικό και άρα ως νόμιμο στόχο. Έγιναν διάφορες βομβιστικές επιθέσεις και απαγωγές, ενώ η μεγάλη τους επιτυχία ήταν η δολοφονία του Προέδρου Σαντάτ. Η ίδια απόρριψη ίσχυε για τους «επίσημους» ιερωμένους, των οποίων οι αποφάσεις ή απόψεις θεωρούνται από τους τζιχαντιστές έτσι κι αλλιώς άκυρες.

Το κομβικό σημείο όμως για την εξάπλωση του τζιχαντισμού ήταν ο πόλεμος του Αφγανιστάν ενάντια στη σοβιετική εισβολή, ο οποίος στηρίχθηκε από τις ΗΠΑ και τη Σαουδική Αραβία. Αν και οι ντόπιοι μαχητές είχαν πιθανόν τοπικά κίνητρα, πολλοί νέοι από αραβικές (και άλλες) χώρες ήρθαν να τους ενισχύσουν. Επιστρέφοντας από το Αφγανιστάν, έφερναν ήδη την εμπειρία της «τζιχάντ» μαζί τους. Αυτή η εμπειρία μπορούσε τώρα να εφαρμοστεί όπου ανά τον κόσμο κρινόταν αναγκαίο: στη Βοσνία, την Τσετσενία στη Συρία ή τη Λιβύη.

Ένα τζιχαντιστικό δίκτυο εξαπλώθηκε στον κόσμο, με οργανώσεις όπως η Αλ Κάιντα ή το Ισλαμικό Κράτος. Ως εχθροί ορίζονται π.χ. η Δύση, τα ημι-κοσμικά αραβικά καθεστώτα και τελευταία, όλο και πιο πολύ οι Σίίτες.

Παναραβισμός και Πανισλαμισμός

Κατά την περίοδο της αποαποικιοποίησης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ο αραβικός εθνικισμός επισκίασε τον Ισλαμισμό. Χρονικά, η γένεση του παναραβισμού (3) τοποθετείται την δεκαετία του 1950 με βασικό εκπρόσωπο τον Γκαμάλ- Αμπντέλ Νάσερ.

Για να επιτευχθεί η ανεξαρτησία, ήταν αναγκαία η δημιουργία μίας φανταστικής εθνικής κοινότητας.

Στο κοσμικό αραβικό κόσμο τα παναραβικά κόμματα - Μπάαθ και Νασερικά κόμματα - είχαν παρακλάδια σε όλες σχεδόν τις αραβικές χώρες, και πήραν την εξουσία στην Αίγυπτο, τη Λιβύη, το Ιράκ και τη Συρία.

Μετά την ήττα των αραβικών στρατών στον Πόλεμο των Έξι Ημερών, ο Πανισλαμισμός ενίσχυσε τη θέση του έναντι του παναραβισμού.

Το 1979 η Ιρανική Επανάσταση ανέτρεψε τον Σάχη Μοχάμεντ Ρεζά Παχλαβί από την εξουσία, και δέκα χρόνια αργότερα οι αφγανοί μουσουλμάνοι Μουτζαχεντίν, με σημαντική υποστήριξη από την Ηνωμένες Πολιτείες, με επιτυχία εκδίωξαν τη Σοβιετική Ένωση από το Αφγανιστάν.

Αυτά τα γεγονότα αναπτέρωσαν τους ισλαμιστές σε όλο τον κόσμο και την αυξημένη δημοτικότητα τους στο μουσουλμανικό κοινό. Σε όλη τη Μέση Ανατολή, και ιδίως στην Αίγυπτο, οι διάφοροι κλάδοι της Μουσουλμανικής Αδελφότητας έχουν προκαλέσει σημαντικά τις κοσμικές εθνικιστικές ή μοναρχικές μουσουλμανικές κυβερνήσεις.

Ένοπλα κινήματα και πολιτικο-στρατιωτικές οργανώσεις στη Μέση Ανατολή

A. Η Κοινωνία των **Αδελφών Μουσουλμάνων** (4) γνωστή ως Μουσουλμανική Αδελφότητα, είναι μια διακρατική οργάνωση ισλαμιστών που ιδρύθηκε στην Αίγυπτο το 1928 από τον μουσουλμάνο λόγιο και δάσκαλο Χασάν αλ-Μπάννα και αποτέλεσε τη μήτρα των οργανώσεων με θρησκευτική αναφορά στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική.

Ξεκίνησε ως ένα Πανισλαμικό, θρησκευτικό και κοινωνικό κίνημα που επιχειρούσε τον επανεξισλαμισμό της κοινωνίας από τα κάτω.. Η οργάνωση του Χάσαν Ελ-Μπάννα κήρυττε τη μεταρρύθμιση των ηθών της κοινωνίας και όχι την κατάκτηση της εξουσίας. Οι ιδέες της είχαν κερδίσει οπαδούς σε όλο τον αραβικό κόσμο και επηρέασε άλλες ισλαμικές ομάδες με το «μοντέλο του πολιτικού ακτιβισμού σε συνδυασμό με το ισλαμικό φιλανθρωπικό έργο».

Η σχέση των Αδελφών Μουσουλμάνων με την πολιτική βία ήταν αμφιλεγόμενη, καθώς διατηρούσαν παράνομο ένοπλο μηχανισμό -κάτι βέβαια, που ίσχυε για όλες τις βασικές πολιτικές δυνάμεις της Αιγύπτου στις δεκαετίες του '30 και του '40- και μέλη της οργάνωσης ευθύνονται για πολιτικές δολοφονίες, όπως αυτή του πρωθυπουργού Νούκρσι Πασά το 1948. Σαν απάντηση, η βασιλική κυβέρνηση δολοφόνησε με τη σειρά της σε ενέδρα τον Χάσαν Ελ-Μπάννα, το 1949, δολοφονία με την οποία τερματίζεται και η πρώτη περίοδος της ιστορίας της αδελφότητας.

Β. Η **Φατάχ** (5) είναι η πολιτικο-στρατιωτική οργάνωση των Αράβων Παλαιστινίων που ιδρύθηκε το 1958 από Παλαιστίνιους παλαίμαχους των αραβο-ισραηλινών συγκρούσεων του 1948 και 1956. Μεταξύ των ιδρυτών της ήταν ο Γιασέρ Αραφάτ, ο Αμπού Αλή Ιγιάντ, ο Αμπού Τζιχάντ κ.ά.

Από το 1958 και μέσα σε ένα σύντομο χρονικό διάστημα η οργάνωση αυτή με μια εθνικιστική ιδεολογία αλυτρωτισμού άρχισε να αναπτύσσεται ιδιαίτερα εντυπωσιακά με μία στρατιωτική δομή καταδρομέων αποφασισμένων να προσφέρουν ακόμα και τη ζωή τους στο μεγάλο ένοπλο πλέον αγώνα για την απελευθέρωση των εδαφών τους.

Αμέσως μετά τον Πόλεμο των έξι ημερών του 1967 όπου η κατάσταση για τους Παλαιστίνιους επιδεινώθηκε ακόμα περισσότερο, το ίδιο έτος, η οργάνωση Φατάχ εντάχθηκε στην Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης ενώ παράλληλα ξεκίνησε να επεκτείνεται στρατολογώντας εθελοντές Άραβες και από άλλες αραβικές χώρες δημιουργώντας ειδικά στρατόπεδα εκπαίδευσης ανορθόδοξου πολέμου.

Γ. Ο **Μαύρος Σεπτέμβρης** (6), υπήρξε ένα ακραίο μαχητικό σώμα το οποίο δημιουργήθηκε από μαχητές της Φατάχ και της PLO, στον απόηχο του εμφυλίου πολέμου της Ιορδανίας (1971), μεταξύ των Παλαιστινίων της PLO και των στρατιωτικών δυνάμεων του βασιλιά Χουσεΐν.

Σύντομα θα επέκτεινε την τρομοκρατική της δράση και κατά αμερικανικών και ισραηλινών στόχων, ρίχνοντας τη ζοφερή σκιά της τρομοκρατίας σε όλο σχεδόν τον πλανήτη και κυρίως στην Ευρώπη.

Στις 28 Νοεμβρίου 1971 εκτέλεσε τον πρωθυπουργό της Ιορδανίας Ουασφί Αλ Ταλ, ανοίγοντας έτσι τον δρόμο για μια γενικευμένη τρομοκρατική δράση, με μεγαλύτερη τη Σφαγή του Μονάχου τον Σεπτέμβριο του 1972 όπου δολοφόνησε 11 Ισραηλινούς στους Ολυμπιακούς του Μονάχου, όταν η τότε πρωθυπουργός του Ισραήλ αρνήθηκε να ενδώσει σε αίτημα απελευθέρωσης Παλαιστινίων ομήρων.

Λόγω της σφοδρής ισραηλινής αντίδρασης, η Φατάχ θα έπαυε τη δράση του «Μαύρου Σεπτέμβρη» τον Δεκέμβριο του 1974, με την οριστική διάλυση της τρομοκρατικής οργάνωσης. Παρά τη ρητή απόφαση της Φατάχ ωστόσο να σταματήσουν οι επιθέσεις του «Μαύρου Σεπτέμβρη», πολλά από τα μέλη του θα προσχωρούσαν σε άλλες ενεργές εξτρεμιστικές οργανώσεις και κυρίως στο Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (PFLP).

Δ. Η «**Χεζμπολάχ**» (7), (Κόμμα του Θεού), συγκροτήθηκε το 1982, στην κορύφωση του εμφύλιου πολέμου στο Λίβανο, που στάθηκε αφορμή για την στρατιωτική εισβολή του Ισραήλ και την εγκατάσταση αμερικανικών στρατευμάτων σε ρόλο «ειρηνοποιών».

Συσπείρωσε τα πιο μαχητικά στοιχεία των Σιιτών, που επηρεάζονταν από την πρόσφατη, τότε, ισλαμική επανάσταση στο Ιράν και πάσχιζαν να εκδιώξουν από τη χώρα τους Ισραηλινούς και Αμερικανούς εισβολείς.

Παράλληλα, με τη νέα ηγεσία του Χασάν Νασράλα, που ανέλαβε το 1992, κατάφερε να εξελιχθεί σε «παράλληλη κοινωνία» μέσα στο Λίβανο, οικοδομώντας ευρύτατο δίκτυο σχολείων, συσσιτίων, νοσοκομείων και οργανώσεων αλληλοβοήθειας, αλλά και σε νόμιμο πολιτικό κόμμα ευρείας επιρροής, με 12 βουλευτές στο λιβανέζικο κοινοβούλιο.

Ε. Η **Χαμάς** (8), ιδρύθηκε το 1987 από τον Σεΐχη Αχμέντ Γιασίν και τον Μοχάμεντ Ταχά της Παλαιστινιακής πτέρυγας της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, κατά την έναρξη της πρώτης Ιντιφάντα με βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας και άλλες επιθέσεις κατά ισραηλινών αμάχων και των δυνάμεων ασφαλείας.

Η Χαμάς έχει επίσης εκτεταμένα κοινωνικά προγράμματα και έχει αποκτήσει δημοτικότητα στην παλαιστινιακή κοινωνία με τη δημιουργία νοσοκομείων, εκπαιδευτικών συστημάτων, βιβλιοθηκών και άλλων υπηρεσιών σε όλη τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας.

Η διακήρυξη της Χαμάς κάνει έκκληση για την καταστροφή του Κράτους του Ισραήλ και την αντικατάστασή του με ένα παλαιστινιακό ισλαμικό κράτος στην περιοχή που είναι τώρα το Ισραήλ, τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Η Χαμάς περιγράφει τη σύγκρουση με το Ισραήλ ως πολιτική και όχι θρησκευτική

ΣΤ. Το **Ισλαμικό Κράτος** είναι μια εξτρεμιστική ομάδα που ακολουθεί τη σκληρή ιδεολογική γραμμή της Αλ Κάιντα (9) και είναι οπαδός των παγκόσμιων αρχών της τζιχάντ.

Όπως και η Αλ Κάιντα και πολλές άλλες σύγχρονες ομάδες τζιχαντιστών, το Ισλαμικό Κράτος αναδύθηκε από την ιδεολογία της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, την πρώτη ισλαμιστική ομάδα στον κόσμο που χρονολογείται από τα τέλη της δεκαετίας του 1920 στην Αίγυπτο.

Τη δεκαετία του '80 δημιουργήθηκε στις φυλακές του καθεστώτος Μουμπάρακ μια νέα γενιά εξτρεμιστών που εμπλουτίστηκε από Αιγύπτιους μετανάστες στη Σαουδική Αραβία και τις άλλες χώρες του Κόλπου και επηρεάστηκαν από τη σαλαφιστική (10) ιδεολογία των εκεί καθεστώτων και κυρίως από εθελοντές που πολέμησαν τους Σοβιετικούς στο Αφγανιστάν και επέστρεψαν στην Αίγυπτο.

Η γενιά αυτή, έπιασε το νήμα της σκέψης του Σαΐντ Κουμπι, εκεί που το είχε αφήσει. Ο κουμπισμός του Αλ-Ζαουάχρι και της Αλ-Κάιντα είναι, κατά κάποιον τρόπο, αντεστραμμένος, καθώς δεν επιτίθεται κατά κύριο λόγο στα «άπιστα» αραβικά καθεστώτα, αλλά στις Ηνωμένες Πολιτείες, από τις οποίες θεωρεί ότι εξαρτάται η αγκίστρωσή τους στην εξουσία.

Τον κουμπισμό επανέφερε στην ορθή του φορά, το λεγόμενο «Ισλαμικό Κράτος» του Αμπου-Μπακρ Αλ-Μπαγντάντι, πολιτικό σχέδιο του οποίου υπήρξε η ανασύσταση του Χαλιφάτου σαν κρατική υπόσταση που θα ενώνει όλους τους πραγματικούς μουσουλμάνους.

Το Ισλαμικό Κράτος ακολουθεί μια ακραία αντι-Δυτική ερμηνεία του Ισλάμ, η οποία προωθεί την θρησκευτική βία και θεωρεί εκείνους που δεν συμφωνούν με τις ερμηνείες της ως άπιστους και αποστάτες. Παράλληλα έχει ως στόχο να δημιουργήσει ένα Σαλαφιστικού είδους ισλαμικό κράτος στο Ιράκ, τη Συρία και άλλα μέρη της Μέσης Ανατολής.

Z. Κούρδοι

Το σύγχρονο κουρδικό αίτημα για ανεξάρτητο κράτος (11), ξεκινά στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Μέχρι και τα μέσα περίπου του 19^{ου} αιώνα, οι κουρδικές περιοχές ήταν είτε ανεξάρτητες είτε αυτόνομες ηγεμονίες. Αν και μετά τον Μεγάλο Πόλεμο υπήρχαν σχέδια για ίδρυση ενός κράτους Τούρκων και Κούρδων που θα ενσωμάτωνε και τους δυο λαούς στο εσωτερικό του, τελικά δεν ευδοκίμησαν, και έκτοτε οι κουρδικοί πληθυσμοί ζουν χωρισμένοι.

Συνολικά, οι Κούρδοι είναι περίπου 25-35 εκατομμύρια και κατοικούν στις περιοχές της νότιας και νοτιοανατολικής Τουρκίας, της βόρειας Συρίας, του βόρειου Ιράκ, του βορειοδυτικού Ιράν, καθώς και στις περιοχές της Αρμενίας και του Αζερμπαϊτζάν. Στο μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους, οι Κούρδοι ήταν ένας υποταγμένος λαός. Με βάση τη Συνθήκη των Σεβρών, που υπεγράφη το 1920, επρόκειτο να αποκτήσουν την ανεξαρτησία τους.

Τρία χρόνια αργότερα, όμως, ο Κεμάλ Ατατούρκ κατήργησε τη συμφωνία.

Οι κουρδικές εξεγέρσεις κατά τις δεκαετίες του '20 και του '30 κατεστάλησαν από τις τουρκικές δυνάμεις όπως και από την άλλη πλευρά των συνόρων, στο Βόρειο Ιράκ, όπου οι εξεγέρσεις τους το 1919, το 1923 και το 1932 κατεστάλησαν με βίαιο τρόπο.

Από το 1950 και εντεύθεν η πολιτική για τον κουρδικό λαό είχε λεπτές ισορροπίες. Η δημιουργία του Ρ.Κ.Κ.(1978), του Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν και ο ένοπλος αγώνας υπήρξε το τελικό αποτέλεσμα των διαδοχικών αρνήσεων των τουρκικών εθνικιστικών κυβερνήσεων να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες τον κουρδικού λαού για πολιτιστική και πολιτική αυτονομία.

Το ΡΚΚ διεξάγει ένοπλο αγώνα για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου κουρδικού κράτους στην ορεινή Νοτιοανατολική Τουρκία, που να περιλάβει τους Κούρδους της Τουρκίας, της Συρίας, του Ιράν και του Ιράκ.

Στις μέρες μας οι Κούρδοι της Συρίας συνέβαλαν καθοριστικά στη μάχη κατά του Ισλαμικού Κράτους σε Συρία και Ιράκ.

Αποτέλεσμα του αγώνα τους ήταν η δημιουργία του Δυτικού Κουρδιστάν, (Ροζάβα) , (πληθ.περ.2.000.000), μία de facto αυτόνομη περιοχή στη Βόρεια και Βορειοδυτική Συρία (12).

Η περιοχή απέκτησε την αυτονομία της, τον Νοέμβριο του 2013 ως μέρος της συνεχιζόμενης Κουρδικής εξέγερσης, για τη θέσπιση μιας κοινωνίας που βασίζεται στις αρχές της άμεσης δημοκρατίας, της ισότητας των φύλων, και της βιωσιμότητας.

Παραπομπές-Σημειώσεις

(1) Ο Τζαμάλ αλ-Ντιν αλ-Αφγάνι (1838-1897), γνωστός και ως Ασνταμπάντι και Ιστανμπούλι, ήταν Ισλαμιστής πολιτικός ακτιβιστής και ιδεολόγος. Ο αλ-Αφγάνι ήταν αντίθετος στην ξένη κατοχή των μουσουλμανικών εδαφών. Δραστηριοποιήθηκε έντονα σε πολλές χώρες. Στην Αίγυπτο υπήρξε μέντορας πολλών διανοητών που μετέπειτα αναδείχθηκαν σε σημαντικές πολιτικές προσωπικότητες, ανάμεσά τους ο Μοχάμεντ Άμπντου.

Τζαμάλ αλ-Ντιν αλ-Αφγάνι: <https://el.wikipedia.org/wiki/>

(2) Σημείο αναφοράς για το ισλαμιστικό κίνημα είναι ο Αιγύπτιος Σαγίντ Κουτμπ (1906-1966). Γεννήθηκε σε μια οικογένεια αγροτών της Άνω Αιγύπτου και ήταν καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Νταρ Ελ-Ουλμ του Καΐρου.

Η βασική του θέση ήταν η απόρριψη του φιλελευθερισμού, του σοσιαλισμού, τις αθεΐας και της εκκοσμίκευσης.

Σαγίντ Κουτμπ: <https://el.wikipedia.org/wiki/Κουτμπ>

(3) Με τον όρο παναραβισμός χαρακτηρίζεται η προς ένωση και κοινή δράση όλων των αραβικών κρατών και λαών που τείνει περισσότερο σε μια πολιτική και μορφωτική κίνηση.

Κύριοι υποστηρικτές της κίνησης αυτής ήταν ο Νάσερ και ο Καντάφι.

Σημειώνεται ότι ο Παναραβισμός έχει πολιτικό χαρακτήρα, σε αντιδιαστολή με τον Πανισλαμισμό που έχει θρησκευτικό χαρακτήρα.

Παναραβισμός: <https://el.wikipedia.org/wiki/Παναραβισμος>

(4) Μουσουλμανική Αδελφότητα

https://el.wikipedia.org/wiki/Μουσουλμανική_αδελφότητα

(5) Φατάχ

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%B1%CF%84%CE%AC%CF%87>

(6) Μαύρος Σεπτέμβρης

<https://www.newsbeast.gr/mavri-eidisi/arthro/547215/o-zoferos-mauros-septemvris>

(7) Χεζμπολάχ

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CE%B5%CE%B6%CE%BC%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CF%87>

(8) Χαμάς

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CE%B1%CE%BC%CE%AC%CF%82>

(9) Η αναφερόμενη με το όνομα Αλ Κάιντα, γνωστή και ως Αλ Κάεντα είναι ένοπλη τρομοκρατική οργάνωση Ισλαμιστών που πρωτοεμφανίσθηκε δημόσια το 1989, προερχόμενη από το "Μεκτά Αλ Κιντεμάτ" που αποτελούσε "το κεντρικό γραφείο" των Αφγανών μουτζαχεντίν, (= αγωνιστών τζιχάντ). Το δίκτυο αυτό θεωρείται υπεύθυνο για μεγάλο αριθμό τρομοκρατικών επιθέσεων στον δυτικό κόσμο.

Παρακλάδια της οργάνωσης αυτής υπολογίζεται πως υπάρχουν σε 55 χώρες του κόσμου.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB_%CE%9A%CE%AC%CE%B9%CE%BD%CF%84%CE%B1

(10) Ο Σαλαφισμός αποτελεί ένα εξαιρετικά συντηρητικό μεταρρυθμιστικό κίνημα στο σουνιτικό Ισλάμ. Το δόγμα του Σαλαφισμού συνοψίζεται ως «μια φονταμενταλιστική προσέγγιση του Ισλάμ, μιμούμενη τον Προφήτη Μωάμεθ και τους πρώτους ακολούθους του (αλ-σαλάφ αλ-σαλίχ, οι 'ευσεβείς πρόγονοι'). Απορρίπτουν το θρησκευτικό νεωτερισμό, και υποστηρίζουν την εφαρμογή της σαρία (ισλαμικό νόμο)».

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

(11) Κούρδοι

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CF%8D%CF%81%CE%B4%CE%BF%CE%B9>

(12) Δημοκρατική Ομοσπονδία της Βόρειας Συρίας, [wikipedia.org](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CF%8D%CF%81%CE%B4%CE%BF%CE%B9)

Βιβλιογραφία

- Μέση Ανατολή, https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%AD%CF%83%CE%B7_%CE%91%CE%BD%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%AE
- Ισλάμ και πολιτική στη Μέση Ανατολή: Μια σύντομη ιστορική επισκόπηση, <https://marginalia.gr/arthro/islam-kai-politiki-sti-mesi-anatoli-mia-syntomi-istoriki-episkopisi/>
- Ιωάννης Κουτρούδης, Η ανάδυση του πολιτικού Ισλάμ, https://www.huffingtonpost.gr/ioannis-koutroudiss/_6782_b_11242398.html
- Ισλαμικό κράτος https://el.wikipedia.org/wiki/ισλαμικό_κράτος
- Πάνος Κουργιώτης, Η πολιτική σημασία του Ισλάμ στο ύστερο οθωμανικό κράτος: ο πανισλαμισμός και η πρόσληψή του από τους Άραβες (εισαγωγή), Βαλκανικά σύμμεικτα 17 (2015), https://www.imxa.gr/files/Simmeikta_17/kourgiotis.pdf
- Εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα και ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, Ημεροδρόμος <https://www.imerodromos.gr/declassified/mesh-anatolh-otan-peftoun-oi-maske/ethnikoapeleftherwtika-kinhmata-kai-imperialistikes-epemvaseis/>
- Άχμαντ Ελντίν, Οι «αδελφοί Μουσουλμάνοι» και η σημερινή κατάσταση της Αιγύπτου <https://ahmadeldin.blog/2013/08/20/ikhwan-al-muslimeen/>
- Mauldin Economics: Που οφείλεται η αποτυχία των κρατών και του εθνικισμού στην Μέση Ανατολή; <http://www.bankingnews.gr/>

Ομοιότητες κινήματων της Λατινικής Αμερικής με αντίστοιχα κινήματα στη Μέση Ανατολή

Συγκρίνοντας τα ένοπλα κινήματα της Λατινικής Αμερικής με αυτά της Μέσης Ανατολής παρατηρούμε ότι και στις δυο περιπτώσεις αναπτύχθηκαν εξ αιτίας της οικονομική, στρατιωτικής και πολιτισμικής διείσδυσης της Δύσης στις περιοχές αυτές. Η διείσδυση αυτή κατ αρχάς οδηγεί τους πληθυσμούς σε αντιαποικιακούς αγώνες και απελευθερωτικά κινήματα με αίτημα την ανεξαρτησία των χωρών.

Η περιορισμένη και ελεγχόμενη ανεξαρτησία την οποία αποκτούν δεν απομακρύνει τη δυτική πολιτική και οικονομική παρουσία η οποία συνεχίζεται μέσω φιλικών προς αυτήν προδοτικών καθεστώτων, όργανα των αποικιοκρατών που παραβιάζουν στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα και συχνά επιβάλλουν δικτατορίες.

Το γεγονός αυτό και η σκληρή καταπίεση επί των λαϊκών στρωμάτων οδηγούν σε ένοπλες εξεγέρσεις, επαναστάσεις, αντεπαναστάσεις και πραξικοπήματα.

Στα ένοπλα κινήματα και στις δυο περιπτώσεις θα παρατηρήσουμε την παράλληλη χρήση του ένοπλου με τον πολιτικό αγώνα, ενώ παράλληλα με τον ένοπλο αγώνα

γίνονται προσπάθειες δημιουργίας παράλληλων κοινωνιών μέσω νέων πολιτιστικών και εκπαιδευτικών δομών με φυλετικά, θρησκευτικά και αυτονομιστικά χαρακτηριστικά.

Στις περισσότερες περιπτώσεις θα παρατηρήσουμε την άρνηση συμβιβαστικών λύσεων και του επιμερισμού της εξουσίας και την υιοθέτηση του μοντέλου του πολιτικού ακτιβισμού σε συνδυασμό με το κοινωνικό - φιλανθρωπικό έργο.

Παρόλα αυτά δεν λείπει η εμφάνιση και δράση ακραίων ομάδων, που γεννιούνται μέσα στα πλαίσια των κινήματων αντίστασης, με απαγωγές, πολιτικές δολοφονίες, βομβιστικές επιθέσεις, κ.λ.π.

Η επίδραση επιτυχημένων επαναστάσεων σε γειτονικές χώρες με παρόμοια χαρακτηριστικά (Κούβα, Νικαράγουα, Αίγυπτος επί Νάσερ, Ιράν) παίζει καθοριστικό ρόλο στη ανάπτυξη ή αναγέννηση κινήματων που επιδιώκουν να ανατρέψουν και στις χώρες τους τα καταπιεστικά καθεστώτα.

Τα κινήματα αυτά πολύ συχνά δεν βρίσκονται απέναντι μόνο στα εγχώρια καθεστώτα αλλά συχνά και απέναντι σε ωμές επεμβάσεις μεγάλων χωρών (ΗΠΑ, Μ. Βρετανία, Γαλλία).

Τέλος να τονίσουμε ότι στην ανάπτυξη των κινήματων και στην αμφισβήτηση της καθεστηκυίας τάξης (κοινωνικοπολιτικής και εκκλησιαστικής) και των εκπροσώπων της συνέβαλε και ο θρησκευτικός ριζοσπαστισμός με μια νέα ανάγνωση των ιερών κειμένων, είτε πρόκειται για το Ισλάμ (πολιτικό Ισλάμ), είτε για το Χριστιανισμό (Θεολογία της Απελευθέρωσης).

Θεολογία της Απελευθέρωσης και Πολιτικό Ισλάμ: όψεις του ίδιου νομίσματος;

Μετά από όσα αναφέραμε παραπάνω σχετικά με την Θεολογία της Απελευθέρωσης (Θ.Α.) και το Πολιτικό Ισλάμ (Π.Ι), θα ήταν χρήσιμο να επισημάνουμε ότι:

- Στην πρώτη έχουμε μία ταξική επιλογή και μία καθαρή επιλογή υπέρ των φτωχών και λαϊκών στρωμάτων των χωρών στις οποίες εμφανίζεται και δρα. Αντίθετα η δεύτερη έχει ως σημείο αναφοράς όλους τους μουσουλ-μάνους ανεξαρτήτως τάξεως με μόνο κριτήριο την πίστη σε παραδοσιακές αρχές του Ισλάμ και αποκλείοντας όσους συνεργάζονται με τον δυτικό κόσμο εν γένει, που τον θεωρεί βασικό εχθρό της πίστης και στόχο του ιερού πολέμου.

- Το Π.Ι. χαρακτηρίζεται από θρησκευτικό φανατισμό που επιδιώκει την κάθαρση της κοινωνίας στη βάση της θρησκευτικής παράδοσης και ακολούθως την επιβολή των Ιερών Νόμων που έχουν διαχρονική και μη αμφισβητήσιμη αξία. Αντιθέτως η Θ.Α. κινείται σε κοινότητες βάσης (αγροτικές, εργατικές, ιθαγενικές, κινήματα γειτονιάς) με σκοπό την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την καταπολέμηση της φτώχειας και της καταπίεσης. Οι φτωχοί δεν νοούνται ως αντικείμενα (βοήθειας, συμπόνιας, ελεημοσύνης) αλλά ως δρώντα υποκείμενα της ιστορίας τους, ως δρώντα υποκείμενα της απελευθέρωσής τους.
 - Στο Π.Ι. απουσιάζουν βασικά δημοκρατικά χαρακτηριστικά (συμμετοχικές διαδικασίες, συμμετοχικές αποφάσεις, αυτοδιοίκηση με βάση τις αποφάσεις όλων των πολιτών) και υπερτονίζεται η αυθεντία των θρησκευτικών εκπροσώπων, ως κατόχων της ιερής Αλήθειας η οποία πρέπει να γίνεται αποδεκτή. Στον αντίποδα αυτών βρίσκεται η Θ.Α. η οποία τονίζει το ρόλο των λαϊκών στην Εκκλησία αλλά και στους θεσμούς που δημιουργεί η εξεγερμένη κοινωνία.
 - Άλλωστε απώτερος στόχος του Π.Ι. είναι η επιβολή ενός θεοκρατικού κράτους στη θέση του υπάρχοντος, με θρησκευτική ενότητα και με αυστηρές ιεραρχικές δομές, ενώ η Θ.Α. υποστηρίζει αποκεντρωμένες μορφές διοίκησης (αυτοδιοικούμενες και αυτοοργανωμένες κοινότητες) με σαφές κοινωνικό πρόσημο, κατά της αδικίας και εκμετάλλευσης από όπου και αν προέρχεται.
 - Ακόμη, ενώ φαίνεται ότι και το Π.Ι και η Θ.Α εκκινούν από μία ριζοσπαστική ανάγνωση των ιερών τους κειμένων, παρατηρούμε ότι η Θ.Α συνδέει τα ιερά κείμενα με μία όχι μόνο ηθική αλλά και πολιτικοκοινωνική αμφισβήτηση του καπιταλισμού, ενώ το Π.Ι. θέτει ως προτεραιότητα την επιστροφή στους «ευσεβείς προγόνους», στην εφαρμογή της σαρία (ισλαμικό νόμο) και στην αυστηρή, πουριτανική και κατά γράμμα προσέγγιση του Ισλάμ.
- Από τα παραπάνω συνάγεται ότι δεν θα μπορούσαμε εύκολα να χαρακτηρίσουμε τη Θεολογία της απελευθέρωσης και το Πολιτικό Ισλάμ ως όψεις του ίδιου νομίσματος.